

ROZDZIAŁ 24

POLITYKA EKONOMICZNA SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO NA PRZYKŁADZIE GMIN WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO- MAZURSKIEGO

Wprowadzenie

Proces przekształceń systemowych zapoczątkowany w 1989 r. zmienił diametralnie polityczne, społeczne i gospodarcze oblicze naszego kraju. Jednym z ważniejszych wydarzeń było reaktywowanie samorządu terytorialnego na poziomie gminy i wyposażenie go w osobowość prawną, własne mienie i źródła dochodów.¹ W efekcie przyjęcia takiej formuły, wykreowany został swoisty podmiot gospodarowania, który podejmuje decyzje na własny rachunek i odpowiedzialność, prowadzi działalność gospodarczą w sferze użyteczności publicznej, podejmuje decyzje administracyjne oraz wykonuje szereg funkcji interwencyjnych na miarę swoich potrzeb i możliwości.² Innymi słowy, przyjęte rozwiązania prawne stworzyły warunki umożliwiające prowadzenie przez samorząd gminny polityki³ ekonomicznej.

Politykę jednostki samorządu terytorialnego określić można jako świadomą, celową i zorganizowaną działalność jej organów oraz jednostek organizacyjnych, która polega na określeniu celów służących interesom społeczności lokalnej, a także metod i instrumentów realizacji tych celów.⁴ Powoduje to, że wszelkie procesy realizowane na terenie gmin toczą się w określonej, kształtowanej przez podmioty polityki lokalnej, przestrzeni społeczno-

¹ por. A. Zalewski, Rola samorządu terytorialnego w rozwoju gospodarki lokalnej, W: Samorząd terytorialny i gospodarka lokalna, SGH, Warszawa 1994, s. 65.

² por. E. Wojciechowski, Samorząd terytorialny w warunkach gospodarki rynkowej, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997, s. 7.

³ W literaturze przedmiotu odnaleźć można przynajmniej kilka sposobów rozumienia pojęcia „polityka”, np.:

- 1) Winiarski (2004, s. 16) twierdzi, iż współcześnie terminu tego używa się głównie do określenia działalności władz państwowych w kształtowaniu stosunków wewnętrznych w państwie oraz stosunków państwa z zagranicą. Zdaniem cytowanego autora, pojęciu „polityka” nadaje się jednak często znacznie szersze znaczenie obejmujące wszelką działalność służącą wpływowaniu na sprawy publiczne i to bez względu na to kto ją prowadzi;
- 2) Markowski (1999, s. 25), powołując się na:
 - Opałka, definiuje politykę jako działalność wytyczaną przez kierowniczy ośrodek organizacji społecznej, aby realizować cele ważne bądź dla niej, bądź dla wielu dziedzin życia społecznego, przy czym między ośrodkiem kierowniczym a członkami organizacji istnieje stosunek władzy,
 - Pietraszewskiego, interpretuje politykę jako zdolność do tworzenia układów władania, kompetencji oraz stosunków społecznych umożliwiających działania celowe;
- 3) Waldziński (1999, s. 15) powołując się na Ryszkę, podaje iż polityka to planowe i zorganizowane dążenie do zdobycia i utrzymania władzy. Cytowany autor twierdzi ponadto, że istotą polityki jest działalność, i to niezależnie od tego, czy utożsamia się ją ze zdobywaniem władzy dla władzy, czy też służbą społeczeństwu i ojczyźnie.

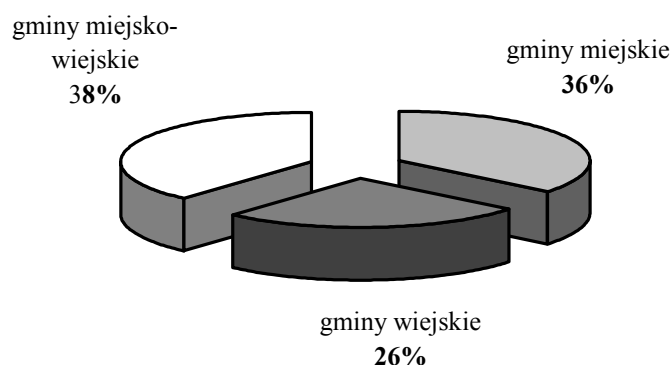
Polityka, tak jak każde zjawisko i proces, ma swoją postać i budowę, układ wzajemnych powiązań i zależności, swoją morfologię. Układ morfologiczny polityki składa się z: podmiotów i przedmiotów, zasad, metod i narzędzi, determinant, misji, celów i zadań oraz efektów (Grzywacz1995, s. 31).

⁴ M. Jastrzębska, Polityka a strategia i zarządzanie w jednostce samorządu terytorialnego w sferze ogólnej i finansowej, Samorząd terytorialny nr 12, Konieczny i Kruszewski, Warszawa 2003, s. 5.

ekonomicznej. Przestrzeń ta, w zależności od potrzeb, może być opisywana za pomocą tzw. zmiennych obiektywnych, tj. danych pochodzących np. z roczników statystycznych lub/i zmiennych subiektywnych czyli informacji pozyskanych od kreujących ją podmiotów. W niniejszych rozważaniach postanowiono wykorzystać drugi z wyżej wymienionych sposobów charakteryzowania sytuacji społeczno-ekonomicznej panującej na terenie gminy.

Założenia metodologiczne badań

Informacje umożliwiające identyfikację głównych działań podejmowanych w ramach realizowanej przez władze lokalne polityki ekonomicznej zgromadzone zostały za pomocą skategoryzowanych wywiadów indywidualnych w sierpniu 2002 r. Badaniami objęto łącznie 46 (celowo dobranych) wójtów, burmistrzów lub prezydentów miast, którzy zarządzali sprawami publicznymi w gminach wchodzących w skład województwa warmińsko-mazurskiego. Strukturę gmin, z których pochodzili respondenci przedstawiono na wykresie 1.

Wykres 1. Struktura gmin, na terenie których realizowano badania sondażowe
Źródło: opracowanie własne.

Realizacja celu badawczego polegającego na określeniu kluczowych składników polityki ekonomicznej prowadzonej przez lokalne władze wymagała poddania zgromadzonych danych analizie ilościowej i jakościowej. Z kolei do prezentacji danych wykorzystano technikę opisową, tabelaryczną oraz graficzną.

Polityka ekonomiczna realizowana w gminach województwa warmińsko-mazurskiego – wyniki badań empirycznych

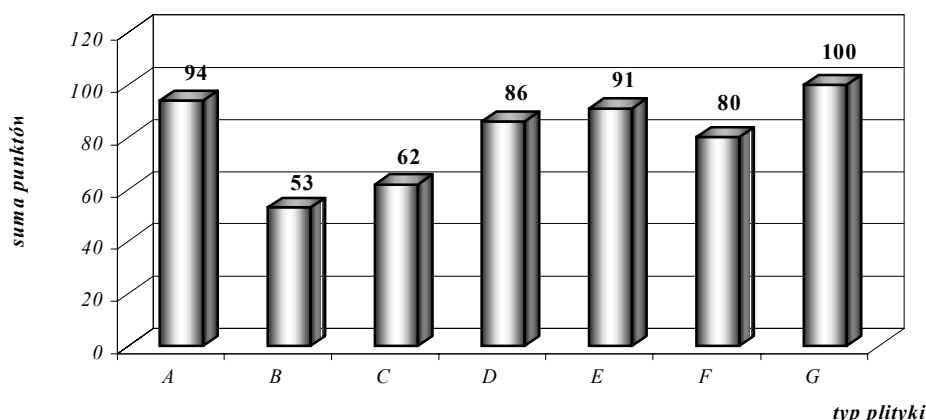
Za autorami podręcznika „*Lokalne strategie rozwoju gospodarczego*”⁵ przyjęto, iż realizowana na terenie gminy polityka ekonomiczna charakteryzować się mogła następującymi cechami:

- aktywnością, nastawieniem na działanie, pozyskiwanie inwestorów i rozwój gospodarczy,
- wyróżniającym się na tle innych gmin nowatorstwem,
- agresywnością i nastawieniem na rywalizację o środki finansowe,
- nastawieniem na doskonalenie i rozwój samorządu,

⁵ por. E. Bończak-Kucharczyk, L. Cousins, K. Herbst, M. Stewart (red.), *Lokalne strategie rozwoju gospodarczego*, Skigraf, Warszawa 1996, s. XI-3 – XI-5.

- koncentracją na tworzeniu sprzyjających warunków funkcjonowania dla innych podmiotów działających na terenie gminy i koordynowaniu ich działalności,
- kontynuacją dotychczasowych tradycyjnych i sprawdzonych rozwiązań oraz nastawieniem na realizowanie strategii długoterminowych,
- koncentracją na działaniach lokalnych i wykorzystywaniu przede wszystkim miejscowych możliwości rozwijania gospodarki.

Każdemu z wymienionych określił respondenci przyporządkowywali od 0 do 3 punktów, przy czym 0 oznaczało, że dana cecha nie dotyczy realizowanej na terenie gminy polityki, zaś 3 że występuje bardzo często. Powyższe oznacza, że noty przypisane poszczególnym działaniom zawierały się w przedziale od 0 do maksymalnie 117 punktów (wykres 2).

Legenda:

- A – aktywna, nastawiona na działanie, pozyskiwanie inwestorów i rozwój gospodarczy
- B – nowatorska, wyróżniająca się na tle innych gmin
- C – agresywna, nastawiona na rywalizację o środki finansowe
- D – nastawiona na doskonalenie i rozwój samorządu
- E – skoncentrowana przede wszystkim na ułatwianiu funkcjonowania innym podmiotom działającym na terenie gminy
- F – kontynuująca dotychczasowe tradycyjne i sprawdzone rozwiązania, nastawiona na realizowanie strategii długoterminowych
- G – skoncentrowana na działaniach lokalnych i wykorzystująca przede wszystkim miejscowe możliwości rozwijania gospodarki

Wykres 2. Polityka ekonomiczna realizowana na terenie gmin objętych badaniami sondażowymi

Źródło: opracowanie własne.

Analiza uwzględniająca typ gminy wykazała, że rozkład odpowiedzi w jednostkach miejskich i miejsko-wiejskich był analogiczny do przedstawionego na wykresie 1. Oznacza to, że realizowana na tym obszarze polityka ekonomiczna skoncentrowana była przede wszystkim na działaniach lokalnych i opierała się głównie na miejscowych możliwościach rozwijania gospodarki, takich jak małe lokalne firmy, siła robocza, lokalne środowisko, infrastruktura techniczna, a także poczucie lokalnej tożsamości. Cecha ta uzyskała 90,5% maksymalnej noty w gminach miejskich i 82,2% w miejsko-wiejskich. Jednakże podmioty polityki lokalnej miały świadomość ograniczonych możliwości działania na poziomie lokalnym i starały się to kompensować większą aktywnością przejawiającą się m.in. maksymalnym wykorzystywaniem przyznanych uprawnień do pobudzania pozytywnych przemian gospodarczych – szczególnie poprzez promowanie inwestycji i przyciąganie nowych inwestorów. Postawa taka otrzymała 85,7% maksymalnej noty w gminach miejskich i 73,3% w miejsko-wiejskich. Kolejnymi wskazanymi przez respondentów wymiarami polityki prowadzonej w gminach objętych badaniami było:

- koordynowanie działalności poszczególnych jednostek funkcjonujących na danym obszarze m.in. poprzez likwidację różnego rodzaju przeszkód i pomoc przy nawiązywaniu współpracy miejscowych podmiotów (73,8% maksymalnej sumy punktów w gminach miejskich i 73,3% w miejsko-wiejskich),
- innowacyjność, która z jednej strony przejawiała się umiejętnością adaptowania podpatrzonych, sprawdzonych gdzie indziej rozwiązań, z drugiej zaś zdolnością zamieniania tradycyjnych atutów na nowe (69,0% maksymalnej sumy punktów w gminach miejskich i 71,1% w miejsko-wiejskich). Podkreślenia jednak wymaga zachowawczość owej innowacyjności, co wynika z faktu, iż najmniejszą sumę punktów (czyli najniższą ocenę) uzyskało stwierdzenie, że realizowaną na terenie gmin politykę charakteryzowało nowatorstwo i wyróżnianie się na tle innych jednostek (50,0% – gminy miejskie i 33,3% – miejsko-wiejskie).

Stosunkowo rzadko działania realizowane przez uczestniczące w badaniach podmioty polityki lokalnej polegały na kontynuowaniu sprawdzonych rozwiązań i tworzeniu struktur zdolnych do realizowania długoterminowych strategii zapewniających trwały, stabilny rozwój – określenie to uzyskało 66,7% maksymalnej noty w gminach miejskich i 64,4% w miejsko-wiejskich. Jeszcze niżej ocenione zostało określenie opisujące realizowaną politykę jako agresywną rywalizację o trudno dostępne zasoby, w tym głównie środki finansowe (52,4% w gminach miejskich i 48,9% w miejsko-wiejskich).

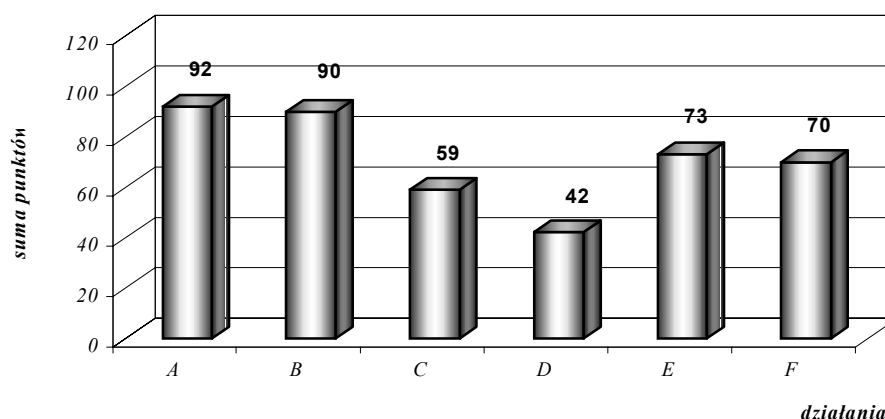
Nieco inny ranking przymiotów zbudowali objęci badaniami wójtowie, bowiem w ich opinii prowadzoną w gminach wiejskich politykę określić można jako:

- 1) skoncentrowaną na ułatwianiu funkcjonowania innym podmiotom działającym na terenie gminy – 90,0% maksymalnej noty,
- 2) skoncentrowaną na działaniach lokalnych i wykorzystującą przede wszystkim miejscowe możliwości rozwijania gospodarki; aktywną, nastawioną na działanie, pozyskiwanie inwestorów i rozwój gospodarczy; a także nastawioną na doskonalenie i rozwój samorządu – 83,3%,
- 3) kontynuującą dotychczasowe tradycyjne i sprawdzone rozwiązania, nastawioną na realizowanie strategii długoterminowych – 76,7%,
- 4) agresywną, nastawioną na rywalizację o środki finansowe – 60,0%,
- 5) nowatorską, wyróżniającą się na tle innych gmin – 56,7%.

Działania podejmowane w ramach realizowanej przez lokalne władze polityki ekonomicznej, za Waldzińskim⁶, pogrupować można w dwa zbiory. Pierwszy, obejmujący procedury formalne, to efekt pełnienia przez gminę funkcji koordynacyjnej, drugi natomiast, składający się z rozwiązań nieformalnych – funkcji inspirującej. Podobnie jak poprzednio, stwierdzeniom prezentowanym w kwestionariuszu wywiadu respondenci przyporządkowywali od 0 do 3 punktów (0 oznaczało, że dana czynność nigdy nie była wykonywana, a 3 że bardzo często), co oznacza, iż maksymalna przyznana przez nich wszystkich nota mogła wynieść 117 punktów.

Rozkład ocen przyznanych poszczególnym działaniom formalnym przedstawiono na wykresie 3.

⁶ por. D. Waldziński, Miejsce i rola samorządów lokalnych w polskiej polityce morskiej, Politechnika Gdańska, Gdańsk 1999, s. 96 – 98.

Legenda:

- A** – wywieranie nacisku na rząd, wojewodów i inne organy władzy państwowej w celu zapewnienia właściwej pozycji gminy w krajowych i regionalnych programach inwestycyjnych
- B** – formalna współpraca z innymi gminami oraz władzami i instytucjami państwowymi w celu realizacji wspólnych projektów
- C** – nawiązywanie formalnej współpracy z organizacjami pozarządowymi w celu realizacji wspólnych projektów
- D** – nawiązywanie formalnej współpracy z podmiotami prywatnymi w celu realizacji wspólnych projektów
- E** – bezpośrednie oddziaływanie na funkcjonujące na terenie gminy organizacje w celu tworzenia optymalnych warunków funkcjonowania samorządu
- F** – pośrednie oddziaływanie na funkcjonujące na terenie gminy organizacje w celu tworzenia optymalnych warunków funkcjonowania samorządu

Wykres 3. Działania formalne podejmowane przez lokalne władze w ramach realizowanej polityki ekonomicznej

Źródło: opracowanie własne

Z przeprowadzonych badań wynika, iż w ramach działań formalnych, podmioty polityki lokalnej koncentrowały się głównie na wywieraniu nacisku na rząd, wojewodów i inne organy władzy państwowej w celu zapewnienia właściwej pozycji jednostki w krajowych i regionalnych programach inwestycyjnych (78,6% maksymalnej noty). Czynność ta dominowała w gminach miejskich (85,7%) i wiejskich (83,3%), podczas gdy w gminach miejsko-wiejskich najwyżej oceniono, plasującą się w poprzednich typach na drugim miejscu, formalną współpracę z innymi samorządami lokalnymi oraz władzami i instytucjami państwowymi w celu realizacji wspólnych projektów (73,3%). Współpraca, o której mowa sprowadzała się głównie do realizacji, w ramach związku komunalnego, przedsięwzięć przerastających możliwości pojedynczej gminy. Wśród najczęściej pojawiających się obszarów, w których koncentrowała się działalność związków gminnych wymieniano:

- infrastrukturę techniczną obejmującą m.in.: gromadzenie i przetwarzanie odpadów, oczyszczanie ścieków, dostarczanie wody i gazu, budowę dróg i ścieżek rowerowych,
- infrastrukturę społeczną obejmującą m.in. prowadzenie przez kilka niewielkich gmin wspólnych szkół czy wspólnej służby zdrowia,
- ochronę środowiska, np. zagospodarowanie szlaku Krutyni, ochronę zlewni rzeki Guber, a także gospodarowanie wodami opadowymi,
- udzielanie poręczeń kredytowych.

Miejsca przyznane kolejnym czynnościom realizowanym na bazie umów i odpowiednich procedur były takie same niezależnie od typu gminy i analogiczne do tych przedstawionych na wykresie 3. Następną zatem (ze względu na przyznaną liczbę punktów) czynnością wykonywaną przez podmioty polityki lokalnej było bezpośrednie oddziaływanie na funkcjonujące na terenie gminy organizacje w celu tworzenia optymalnych warunków funkcjonowania samorządu, które uzyskało najwięcej, bo 70,0% maksymalnej noty,

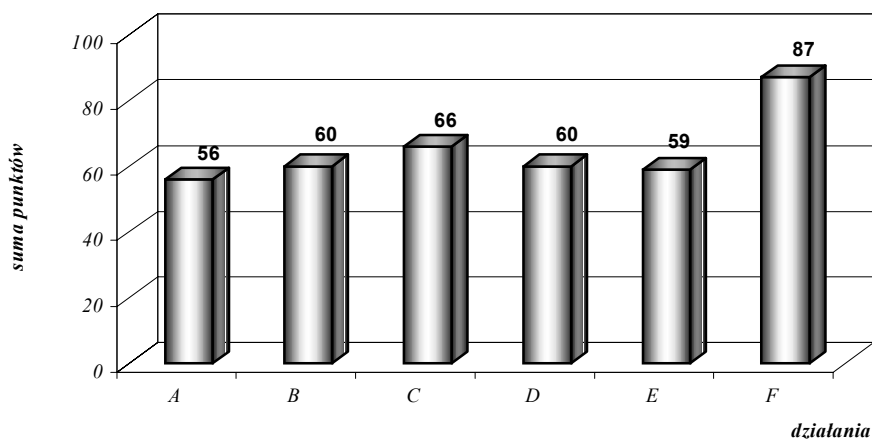
w gminach wiejskich, najmniej zaś – 59,5% gminach miejskich. Nieco rzadziej (63,3% w gminach wiejskich, 59,5% w miejskich i 57,8% w miejsko-wiejskich) objęci badaniami wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast dążąc do wykreowania jak najlepszych warunków egzystencji dla mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów usytuowanych na danym obszarze posługiwali się oddziaływaniem pośrednim, które przybierało postać m.in.:

- współpracy z Izłą Handlowo-Przemysłową, Warmińsko-Mazurską Izłą Gospodarczą i funkcjonującymi na danym terenie organizacjami zrzeszającymi przedsiębiorców,
- współpracy z sołtysami,
- działań skierowanych na poprawę stanu lokalnej infrastruktury, np. poprzez nakłanianie głównych niszczycieli lokalnych dróg, by partycypowali w kosztach ich naprawy czy też uczestniczenia w spotkaniach związanych z budową dróg ponadgminnych, po to by ustalić taki ich przebieg, który rozwiązałby problemy komunikacyjne mieszkańców gminy,
- wspierania Kościoła w pomocy skierowanej do najuboższych mieszkańców,
- działań przyczyniających się do redukcji poziomu bezrobocia poprzez organizowanie specjalnych spotkań w trakcie których wskazywano przedsiębiorcom możliwości zatrudnienia korzystając ze specjalnie przygotowanej na tę okazję listy osób pozostających bez pracy,
- realizacji projektu „Mała Szkoła” polegającego na przekazaniu fundacji prowadzenia szkoły, która z uwagi na niewielką liczbę uczniów miała być zlikwidowana,
- współpracy ze stowarzyszeniem oświatowo-kulturalnym prowadzącym dom kultury,
- inicjowania pewnych projektów pociągających za sobą możliwości rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, np. budowa moło finansowana z budżetu gminnego spowodowała, że wokół zaczęły powstawać różnego typu prywatne punkty usługowe.

Na ostatnich pozycjach prezentowanego rankingu umiejscowiono formalną współpracę z organizacjami pozarządowymi i podmiotami prywatnymi podejmowaną w celu realizacji wspólnych projektów – działania te ocenione zostały odpowiednio: 23 i 19 punktów na 42 maksymalnie możliwe do zdobycia – w gminach miejskich, 19 i 10 na 45 – w miejsko-wiejskich oraz 17 i 13 na 30 – w wiejskich.

W odniesieniu do organizacji pozarządowych deklarowana przez respondentów formalna współpraca dotyczyła m.in. organizowania wypoczynku dla osób starszych, tworzenia funduszu stypendialnego dla najzdolniejszych uczniów, dofinansowywania sportowców, organizowania kolonii dla dzieci, działań ukierunkowanych na wychowanie w trzeźwości, organizowania młodzieży wolnego czasu, oświetlenia zabytków, a także kanalizacji terenów wiejskich. Z kolei w ramach kooperacji samorządów z podmiotami prywatnymi wyodrębnić można dwie jej formy, tj. współpracę z mieszkańcami, która obejmowała m.in.: pomoc w podłączaniu gazu czy telefonizację gminy na bazie umów cywilnych, a także współpracę z podmiotami gospodarczymi polegającą m.in. na wspólnej budowie chodnika, zleceniu wywozu nieczystości, prowadzenia targowiska, przerobu surowców wtórnych, organizowaniu targów dla małych i średnich przedsiębiorstw, a także uczestnictwie gminy w spółkach zajmujących się np. pozyskiwaniem energii wiatrowej czy budową miasteczka westernowego *Mrongoville*.

Druga grupa działań realizowanych w ramach prowadzonej na terenie gminy polityki ekonomicznej obejmowała (pozbawione pejoratywnego zabarwienia) czynności nieformalne, które podobnie jak te formalne miały przyczynić się do rozwoju samorządu. Rozkład ocen przyznanych poszczególnym działaniom nieformalnym zilustrowano na wykresie 4.

Legenda:

- A** – poszukiwanie nowych form współpracy z podmiotami gospodarczymi
- B** – poszukiwanie nowych form współpracy z organizacjami pozarządowymi
- C** – kształtowanie nieformalnych powiązań pomiędzy gminą a innymi podmiotami życia społecznego i gospodarczego
- D** – nieformalne wspieranie organizacji funkcjonujących na terenie gminy
- E** – nieformalne wspieranie podmiotów gospodarczych
- F** – rozpoznawanie potrzeb organizacji i podmiotów współpracujących z gminą

Wykres 4. Działania nieformalne podejmowane przez lokalne władze w ramach realizowanej polityki ekonomicznej

Źródło: opracowanie własne

Jak wynika z wykresu 4, oceny przyznawane poszczególnym działaniom z grupy rozwiązań nieformalnych były znacznie niższe od tych przyznawanych w ramach czynności formalnych. Wynika to najprawdopodobniej z zaobserwowanego podczas wywiadów błędnego kojarzenia określenia „nieformalne”, jako działań o zabarwieniu negatywnym związanych najczęściej z różnymi postaciami korupcji. Sporadycznie zdarzało się, że nawet po wyjaśnieniu istoty rozwiązań omawianego zbioru uczestniczący w wywiadach wójtowie, burmistrzowie lub prezydenci miast trwali przy stanowisku, że wszystko w gminie realizowane jest na podstawie zawartych umów i porozumień i nie ma miejsca na tego typu (w domyśle – patologiczne) zjawiska.

Jako, że rozkład ocen przyznawanych działaniom nieformalnym przez respondentów wywodzących się z poszczególnych typów gmin przebiegał bardzo zróżnicowanie postanowiono przedstawić go w ujęciu tabelarycznym (tabela 1).

Noty przyznane przez respondentów poszczególnym działaniom nieformalnym

<i>działania</i>	<i>gminy miejskie</i>	<i>działanie</i>	<i>gminy miejsko-wiejskie</i>	<i>działanie</i>	<i>gminy wiejskie</i>
F	34	F	31	F	22
B	28	C	24	C	19
A	26	E	20	E	19
D	26	D	19	A	15
C	23	B	17	B	15
E	20	A	15	D	15
<i>maksymalna liczba punktów = 42</i>		<i>maksymalna liczba punktów = 45</i>		<i>maksymalna liczba punktów = 30</i>	

Legenda:

- A – poszukiwanie nowych form współpracy z podmiotami gospodarczymi
- B – poszukiwanie nowych form współpracy z organizacjami pozarządowymi
- C – kształtowanie nieformalnych powiązań pomiędzy gminą a innymi podmiotami życia społecznego i gospodarczego
- D – nieformalne wspieranie organizacji funkcjonujących na terenie gminy
- E – nieformalne wspieranie podmiotów gospodarczych
- F – rozpoznawanie potrzeb organizacji i podmiotów współpracujących z gminą

Źródło: opracowanie własne

Nieformalne działania podejmowane przez objętych badaniami decydentów polegały najczęściej na nieuregulowanym żadnymi procedurami rozpoznawaniu potrzeb organizacji i podmiotów współpracujących z gminą, które następowało w trakcie:

- różnego typu spotkań organizowanych np. z okazji świąt, zakończenia roku szkolnego czy innych wydarzeń istotnych dla lokalnej społeczności,
- konsultacji władz lokalnych z mieszkańcami i przedsiębiorcami podczas tzw. „godzin przyjęć interesantów”,
- prowadzonych raz na jakiś czas otwartych sesji rady gminy.

Rozmówcy podkreślali jednak, że (poza imprezami na stałe zakorzenionymi w kalendarzu) spotkania podmiotów polityki lokalnej z przedstawicielami przedsiębiorstw, organizacji czy mieszkańcami nie miały charakteru cyklicznego. Najczęściej wymuszone były konkretnym wydarzeniem, problemem który wymagał rozwiązania, a z inicjatywą jego zorganizowania wychodziła z reguły strona potrzebująca. Zdaniem respondentów okazjami szczególnie sprzyjającymi regularnym i intensywnym spotkaniom było opracowywanie strategii rozwoju i tworzenie budżetu gminnego.

W ramach omawianej grupy działań relatywnie często miało również miejsce kształtowanie nieformalnych powiązań pomiędzy gminą a innymi podmiotami życia społecznego i gospodarczego, w efekcie których wspólnymi siłami i bez umów oraz pisemnych porozumień realizowano różnego typu projekty. Z przeprowadzonych badań wynika, że płaszczyzną nawiązywania kontaktów była najczęściej sfera kulturalna, przy czym, w zależności od okoliczności, gminy przyjmowały jedną z postaw, tj. bierną lub aktywną. Pierwszy z wymienionych sposobów zachowania dotyczył sytuacji gdy to podmioty polityki lokalnej proszone były np. o wsparcie organizowanych w kościołach koncertów, zabezpieczenie różnych imprez podległymi gminie jednostkami wojskowymi i Ochotniczą Strażą Pożarną czy też o nieodpłatne użyczenie lokalu. Z kolei aktywna postawa gminy pojawiała się wówczas gdy to władze lokalne poszukiwały sponsorów na organizowane imprezy, nagłaśniały lokalne problemy związane np. ze służbą zdrowia, zapraszały przedsiębiorców na spotkania noworoczne, itd.

Nieformalne wspieranie funkcjonujących na terenie gminy organizacji i podmiotów

gospodarczych, jako kolejne rozwiązania analizowanej grupy działań, sprowadzały się najczęściej do:

- w odniesieniu do organizacji nie będących podmiotami gospodarczymi – nieodpłatnego udostępniania pomieszczeń, przekazywania im zbędnego w urzędzie wyposażenia, pomocy: w organizowaniu szkoleń, przy wypełnianiu dokumentów i redagowaniu pism urzędowych,
- w odniesieniu do podmiotów gospodarczych – listów referencyjnych, ocen projektów wykonanych na rzecz gminy, promowania lokalnych przedsiębiorców podczas targów, pełnienia przez władze roli mediatora pomiędzy nie mogącymi porozumieć się przedsiębiorcami, przyspieszenia wydania decyzji (nie wpływając jednak na jej treść) przez np. Konserwatora Zabytków.

Jeśli chodzi natomiast o działania związane z poszukiwaniem nowych form współpracy z działającymi na terenie gminy jednostkami to przejawiało się to bardziej w nawiązywaniu kontaktów w sensie ilościowym, ale jednocześnie podkreślano otwartość na różnego typu nowatorskie inicjatywy drugiej strony.

Zakończenie

Samorządy terytorialne, mimo iż funkcjonują w podobnym otoczeniu prawnym i instytucjonalnym stanowią swoiste i niepowtarzalne organizmy charakteryzujące się specyficzną „kulturą organizacyjną”. Każda z 2478 gmin⁷ w Polsce wyposażona została w narzędzia, dzięki którym może tworzyć optymalne, dostosowane do potrzeb mieszkańców i przedsiębiorców warunki funkcjonowania, czyli kreować swoją indywidualną politykę ekonomiczną. W niniejszych rozważaniach podjęto próbę dokonania generalizacji, a więc wyodrębnienia głównych działań realizowanych przez podmioty zarządzające wybranymi gminami województwa warmińsko-mazurskiego.

Ze zgromadzonego materiału empirycznego wynika, iż polityka ekonomiczna realizowana na obszarze badań skoncentrowana była na działaniach lokalnych i wykorzystywała przede wszystkim miejscowe możliwości rozwijania gospodarki. Ponadto, aktywność władz lokalnych sprowadzała się głównie do wywierania nacisku na rząd, wojewodów i inne organy władzy państwowej w celu zapewnienia właściwej pozycji gminy w krajowych i regionalnych programach inwestycyjnych, a także rozpoznawania potrzeb organizacji i podmiotów współpracujących z gminą.

⁷ Rocznik statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2003, s. LXVI